

semuncia syrupi, cochleatim sumendæ, vel tincturæ instar.

HÆMATOXYLON CAMPECHIANUM.

Кампешъ.

Arbor spinosa, in meridionali America, nominatim ad sinum Campechium (unde nomen ducit) regni Mexicani copiose sponteque crescens; exinde in Jamaicam et alias insularum Antillarum transplantata est. Cl. Decandria. O. Monogyn. O. N. Leguminosæ. Perennis. *Usuale est:*

LIGNUM CAMPECHIANUM (*Лазоресое дерево*) durum, solidæ texturæ, ponderosum, ex rubro-bruncum, ad longitudinem sectum, fissile; transversim vero, æquale, nebulosum. Cortice denudatum, sanguineum habet colorem.

Q. Inodorum, si autem fuerit rasum, peculiarem edit odorem; saporis est dulceiculi, nonnihil adstringentis et amari. Cum sulphate ferri atramentum format; cum gelatina nullum exhibet sedimentum. CHEVREUL, analysi chemica instituta, ex hoc ligno peculiarem obtinuit substantiam, minutis nitentibus constantem crystallis, ex rubro-albidi coloris, et amari saporis, quam *Hæmatinum* vocavit, in aqua et alcohole solubilem.

V. Roborans; leniter adstringens. Materia colorans hujus remedii massam humorum corporis intrans, urinæ impertit colorem rubrum, eodemque afficit etiam excrementa alvina.

U. In diarrhœa chronica, atque atonia canalis intestinalis vel decoctum, vel extractum ejus, aptum est,

nec minus sub finem dysenteriae, vis ejusdem medicamentosa praedicatur. In cholera infantum, infusum, cochleatim ter quaterve de die propinatum, utile esse existimatur. Febris intermittenibus rarius, sed interdum cum successu obpositum. Usus ejusdem in arte tinctoria celebrior.

D. Semuncia in selibra aquae coquitur, atque colatura unciarum quatuor praebetur cochleatim. Aliis extractum coctione parandum magis placet, cujus duas drachmas in quatuor unciis aquae aromaticae solutas exhibent. Cavendum est, ne decoctum vel solutio una cum acidis vel aqua calcaria, supersulphate aluminae et potassae, sulphate ferri et cupri, acetate plumbi et tartrate stibii et potassae praescribantur; nam cum horum singulis formatur praecipitatum, adeoque ipsa virtus infringitur.

HELLEBORUS NIGER.

Черная змеица.

Planta in Helvetia et Apenninis montibus sponte crescens, alibi vero in hortis culta. Cl. Polyandr. O. Polygyn. O. N. Ranunculaceae. Perennis. *Usualis est:*

RADIX, nodosa, ad dimidium pollicem crassa et plures longa, extrinsecus coloris fusco-nigri, intus albicantis; subtus fibrillis copiosis perpendicularibus, ad longitudinem vero fibrillis sulcatis munita. Interdum vel dolose, vel ex incertia eidem substituuntur radices Adonidis vernalis, Trollii Europaei, Actaeae spicatae, Astrantiae majoris et Aconiti neomontani; hae tamen omnes colore magis pallido facile distinguuntur a radice Hellebori nigri.

Q. Odor radicis siccatae debilis, ingratus; sapor initio dulciculus, dein acris, amariusculus, mox tamen evanescens. Infusum aquosum, frigide paratum, coloris est flavescens, et a sesquichlorido ferri colorem nanciscitur album; addito autem uberius sale hoc, infusum virescit; a bichlorido hydrargyri eandem fere subit mutationem. Partes constitutivæ sunt: materia adiposa coloris fusco-flavescens, cum acido peculiari volatili juncta, a qua præcipue virtus radicis pendet, estque in alcohole et æthere solubilis; oleum æthereum ingrati odoris; principium amarum; resina; tannas potassæ et tantillum aluminæ.

V. Narcotico-acris, in systema nervorum spinalium actionem suam imprimis exerens; membranas mucosas irritans; majori dosi drastica et emmenagoga. Radix Hellebori nigri, nimia dosi porrecta, vomitum excitat, et alvum præter modum liquat, sedibus alvinis tandem cruentis et mucosis; hujusmodi symptomata comitantur anxietate, vertigine, pallore cutis, et interdum subsultibus tendinum; his, assumpta nimia quantitate, accedunt: pupillæ dilatatio, virium prostratio, pulsus debilis, intermittens, anxietas præcordiorum, convulsiones spasmodicæ, sudores frigidi, qui mortem paralyticam præcedere solent.

Antidota habentur: infusa tanninum continentia; infusum fabarum coffeæ tostarum; potus mucilaginosus vel oleosus; extrinsecus cataplasmata et derivantia; accedentibus symptomatibus inflammatoriis — venæsectio et topicæ sanguinis evacuationes; in stadio paralytico — camphora, aliaque analeptica.

U. In morbis, ubi languentem functionem organorum abdominalium excitare e re est, vigorem systematis gangliorum abdominalium et plexuum spinalium

intendendo, remedium fit idoneum; hinc in obstructionibus hepatis et lienis, in stasibus, systema venæ portarum et vasa hæmorrhoidalia occupantibus; sic quoque in morbis a simili causa provenientius, uti in hydrope, ictero, menostasia et febribus quartanis, in connubio aloës, assæ foetidæ, rhei, chelidonii majoris, conii maculati, belladonnæ, stibiatorum et alcalinorum. Magni æstimabatur antiquitus, et haud immerito forsân, in morbis psychicis, uti mania, melancholia, amentia, et hypochondriasi inveterata; hisce in casibus tum imprimis efficax est Helleborus niger, dum causæ materiales in abdomine sublatent.

D. Scopo excitandi a granis duobus ad octo, aliquoties in die; scopo drastico, in morbis psychicis, dantur grana quindecim vel scrupulus, forma pulveris; infusum aquosum, ex drachmis duabus vel tribus ad colaturam unciarum octo, magis aptum esse censetur. Extracti exhibentur grana duo ad octo, vel decem, aliquoties in die.

HIRUDO MEDICINALIS.

Пияуца.

Inhabitat Europam, Americam et Indiam. In Rossia, imprimis Europæa, insigni copia occurrit, potius in aquis stagnantibus, quam fluentibus, quarum margines plantis uberius pullulant, hinc in palludibus, piscinis et fossis. Cl. Annelides. Ord. Abrochiae. Fam. Hirudineæ.

Hirudo medicinalis tres ad quinque pollices longa, in dorso coloris est olivacei virescentis, in nigrum

vergentis, in quo sex observantur striæ longitudinales, parallelæ, quæ coloris sunt rubiginosi, vel potius rubiginoso-flavescentis. Hujusmodi striæ a linea dorsi media aliquantulum distant, et plerumque distinguuntur punctis vel maculis nigris variæ formæ, magis copiosis versus medium dorsi, quam in striis marginalibus. Abdomen coloris est olivacei, virescentis et flavescentis, in quo observantur maculæ nubeculosæ nigrae, quæ juxta marginem flavum decurrentes fasciculatim convergunt.

Captandæ sunt Hirudines vere vel autumno, minime vero æstivis mensibus, nam quæ tali tempore leguntur, nec diu adservari, nec in loca remotiora transferri possunt. Captantur plerumque retibus spissioribus, dum aqua, quam incolunt agitur, ex quo superficiem illius petunt. Major Hirudinum numerus optime servatur in doliis ligneis, septo perpendiculari multis foraminibus pertuso, ita divisus, ut Hirudo ad libitum aquam, vel terram humidam incolere possit; quam ob rem parti dolii septo divisæ ad plures pollices sic immittitur terra cum cespitibus, ut aqua in altera dolii parte, (trans dictum septum) aliquot tantum pollices profunda sit; foramen ad latus dolii, quam propius ad fundum, aquæ per certa intervalla temporis renovandæ inservit; circulo in quo tela expansa est dolium obtegatur. Minores quantitates adservantur in vasis vitreis cylindricis, tela clausis.

U. Hirudines adhibentur in iis casibus, ubi depletione sanguinis topica opus est, et ubi ob partis structuram cucurbitæ scarificantes admoveri nequeunt, uti in ophthalmiis et variis organorum inflammationibus. Pars cui Hirudines applicandæ sunt probe lavanda et

siccanda est, et si pilis obsita foret, hi prius abradendi sunt. Quidam suadent, ut pars corporis aqua saccharata, lacte vel sanguine prius humectetur, si Hirudines ægre adhærescunt; juvat quoque hoc in casu per brevissimum temporis momentum Hirudinem in poscam (*κεααζ*) non nimis acidam immergere, et dein statim parti corporis siccae admoveere. Quantitas sanguinis a Hirudine sueta unciam circiter dimidiam tantummodo constituit, hinc ad promovendum sanguinis effluvium, secessis jam Hirudinibus, pars cui adpositæ fuere, aqua tepida diutius lavanda, vel cataplasma tepidum illi superdandum est. Sanguinis stillicidium elapsis aliquot horis, postquam Hirudines deciderint, plerumque sponte cessat; si vero necessitas urserit sisti etiam potest adminiculis sic dictis hæmostaticis, quo referuntur: pulvis gummi acaciæ veræ, pulvis colophonii, pulvis aluminis, agaricus chirurgorum, telæ aranearum, gossypium albumine ovi madidum, aqua creosoti, variaque alia. Sunt autem casus, ubi hæmorrhagia ex morsu Hirudinum, præcipue in infantibus tenellis, lethalis extitit. Si igitur grave hujusmodi minatur periculum ad remedia chirurgica efficaciora recurrendum. Cl. Thomson suadet, ut acus, qualis ad suendum adhibetur, per vulnuseculum transfigatur, et ipsum vulnus filo ad instar numeri 8 circumvoluto claudatur. In casu desperato ad ferrum candens esset confugiendum.

Numerus applicandarum Hirudinum varius est, pro varia ætate et sexu ægrotantium, nec non pro vehementia morbi. Solent infantibus tot Hirudines applicari, quot annos ipse infans natus est, sic bimulis duæ, trimulis tres, et sic porro; adultis admoventur decem ad quadraginta Hirudines et amplius.

HORDEUM DISTICHON.

Язмень.

Gramen ignotæ patriæ; a Ruthenis copiose seritur, imo etiam ipsi Laponiæ familiare. Cl. Triandr. O. Digyn. O. N. Gramineæ. Annuum. *Usualia sunt:*

SEMINA, quæ prout leguntur, integra, *cruda*; cortice autem molendo exuta, *mundata*; quæve mola in formam sphericam redacta sunt, *perlata* (*перловая крупа*) vocitare suerunt Medentes. MALTUM HORDEACEUM, (*солодъ*) sistunt semina cruda, aqua frigida in tabulatis emollita, atque dein per strata, in loco patulo ac perflatili, distributa, speciem fermentationis subeundo, germina utrinque protrudentia, dein (quod ne ultra justum limitem fiat) vel illico aëre libero siccata, vel subito super commodis furnis tosta. FARINA.

Q. Farinaceæ, mucilagineæ, amylaceæ indolis.

V. Farinæ: emolliens; demulcens, et plus, quam avenaceæ, nutritoria. Malti itidem nutriens, quin excalefaciat, blande stimulans; majori dosi, musculares canalis intestinalis fibras relaxando, alvum sat efficaciter liquans. Interdum acido carbonico, sub fermentatione semet evolvente, vim antisepticam exserere videtur.

U. Panis hordeaceus, licet sit gravior secalino, a Ruthenis tamen, præsertim vero ruricolis Fenniæ, quum sit grati saporis, murmurantibus præcipue inanitate intestinis, perlubenti corde atque animo estur. Mitissimum nutrimentum in morbis tabificis est *Hordeum præparatum* THILENI: Farinæ hordeaceæ aliquot libræ, sacco linteo includuntur sic, ut inter ejus orificium, et superficiem farinæ, spatium palmæ reddatur

vacuum. Sacculus aquæ adfusæ et fervefactæ super-
natet. Fervore per nycthemeron sustentato, atque ad-
fusa identidem aqua, farinacea placenta immittitur pa-
tellæ. Crusta digiti crassitie, illam ambiens, cultro
rescinditur, nuclensque, postquam siccatus fuit, com-
minutus, loco siccato servandus. Phthisiscentibus para-
tur ex eo pulmentum cum lacte, mane et vesperi eden-
dum. Fit pro adultis, e lactis sedecim unciis, et amyli
hujus hordeacei cochleari vel duobus, digestionem leni,
sub agitatione perpetua, et pro re nata saccharo edul-
catur. Duodennibus pueris quantitas dimidia sufficit
(THILENIUS). Farina conficiendis cataplasmatibus, et fo-
mentis siccis apta, cui tamen, pro re nata, secalina
subrogari potest. Malti infusum in suppurationibus
majoris momenti, ingruente ob jacturam humorum ma-
cie, celebratur; ita in suppuratione renum, in ulceri-
bus obstinatis syphiliticis, canerosi, sub interno usu,
tulit suppetias. In scrofulosis adfectionibus, tinea ca-
pitis, herpetibus, rachitide, tum potui datum, quum
extrinsecus forma balnei, vel lotionis, juvat. Magna
ei in dyscrasia humorum, ut scorbuto, tum præcaven-
do, quum curando efficacia a cel. MACBRIDE tribuitur.
Expectationi examussim infusum Malti Hordei satisfac-
cisse, iter navigationis celeberrimi COOKII circa orbem
terraqueum documentum præbet. Idem confirmaverunt
expeditiones plurium circumnavigantium. Ipsemet
scorbutum curaturus, infuso Malti, vinum et saccha-
rum cum successu addidi; sed hoc exemplum tunc tan-
tummodo sequi licet, ubi vitigenus liquor, non est
caro pretio. In arthrodynia quidam laudant et articu-
lationum debilitate, membrum debile in humefactum
calensque Maltum indentes. Scire licet, amyllum hor-
deaceum, quod est plerumque albido cinerascens, aqua

decoctum, in gelatinam concolorem, tenacem, transire, et cataplasma aqua coctum, ex eo parabile, ad movendam suppurationem, esse peridoneum.

HUMULUS LUPULUS.

Хмель.

Planta perennis, caule volubili, foliis inferioribus trilobis, in quibusdam insulis fluvii Jenisei spontanea, tam bene viget, ut venditio in vicinas terras incolis Krasnoiarscensibus insigne luerum adferat, alibi vulgaris ad sepes, alibi, adornatis pro usu œconomico lupuletis, colitur. Cl. Diœc. O. Pentandr. O. N. Urticeæ. *Usuales sunt:*

STROBILI, seu amenta subglobosa, laxè imbricata, squamis ovatis, subacutis, membranaceis, stramineo colore præditis, antequam floruerint colligendi, et siccandi sollicite.

Q. Odor subnarcoticus, nidorosus; sapor amarus. Partes constitutivæ sunt: *Lupulinum*, principium peculiare narcoticum, ægre in aqua et æthere, facile autem in alcohole solubile; oleum æthereum acre; resina amara flava; materia adiposa et salia quædam.

V. Excitans; narcotica; frequentiam pulsuum retardans quidem, sed eosdem reddens firmiores; leniter adstringens; diuretica.

U. Fere ubique, ubi opium dari expedit, utilitatem promittit; laudatur cumprimis in myodynia rheumatica, adfectionibus pulmonum; ita in pertussi sub finem. Decoctum decrescente luna sumptum vermes efficaciter pellere fertur. Unguentum eum pulveratis strobilis factum, intensum carcinomatis dolorem, ultimo

ejusdem stadio, quum alia non responderint, lenivisse fertur. Speciebus resolventibus recte adduntur strobili.

D. Pulveris grana decem ad scrupulum; tincturæ drachma ad duas; infusi sescuncia.

HYOSCYAMUS NIGER.

Блекота; Бълена.

Planta, cor. flavescente, infundibuliformi, obtusa, irregulari; stam. inclinatis; caps. operculata, biloculari; seminibus nigris; ad pagos, vias et pinguia rudrata crescens. Cl. Pentandr. O. Monogyn. O. N. Solanaceæ. Biennis. *Usualia sunt:*

FOLIA alterna, amplexicaulia, sinuata, hirsuta. Hyoscyamo albo quandoque adulterantur, quo veteres, ut pote mitiore, potissimum utebantur; id quod contemporanei etiam Itali et Franco-Galli haud vituperandum esse putant. Aliis insuper Hyoscyami speciebus, H. aureo nimirum, H. physaloide et H. picto misceri fertur. Non longe abhinc SEMINA Hyoscyami nigri usui aptiora sese præstiterunt; omnibus enim foliorum polent qualitibus, non, ut hæc, illico perdunt virtutes, et oleum continent pingue, quod vix ac ne vix quidem foliis inest.

Q. Odor recentium foliorum gravis est narcoticus ita, ut obstupescere hominem, eique delirium inducere queat; saporis fatui, mucilaginosi, nonnihil acris. Siccatione plus quam dimidiam ponderis partem, odorem saporemque amittunt, imo virtute medica spoliari censentur, nisi planta ante florescentiæ periodum collecta, citissime et caute siccata, in vasis bene obturatis servata fuerit. PESCHIER et BRANDES, qui in chemica eorum disquisitione vel summam præstiterunt operam,

præter resinam, mucum vegetabilem, albumen, extractivum, olei pinguis vestigia, amyllum et salia varia, — acidum peculiare ibi invenerunt, et alcali vegetabile *Hjoscjaminum* seu *Hjoscjamia* ab illis nuncupatum, quod cum acido malico nuptum occurrit. Alcaloides in fervido spiritu vini solvitur, quo refrigerato vel floccorum forma subsidet, vel in crystallos partim coit parvas, prismaticas, oblongas. Cum acidis salia format neutra, et vel omnem plantæ sibi vindicat efficaciam. Seminum partes constitutivæ nonnisi quantitate forsitan differunt.

V. Narcotica insignis, omnibus hujus prosapiæ comparabilis, quæ nempe narcosin producunt excitatione quadam prægressa. Opio analogæ esse videtur, eo tamen præstat, quatenus nec alvum sistit, neque caput vehementer adficit. Incaute porrectum acerrimum est venenum, non homini solum, sed avibus permultis, gliribus, muribus aliisque. Equi vero, vacæ, capræ, oves et porci impune *Hjosecyamo* vescuntur. Ut notum est, inde ab initio excitationis signa sub usu ejus adparent, cui jam narcosis supervenit: vertigo nempe, nausea, temulentia, pupilla dilatata, visus obnubilus, coma, delirium, quæ debilitas subsequitur universa, pulsus tremulus, frigidus sudor, convulsiones, petechiæ variaque mali ominis præsagia, morte desitura. Vasa sensorii communis ejusque meningum atro sanguine turgida, in cadavere conspicua, *Hjosecyamum* cerebro infestum esse indicant. An vero apoplecticam inferat mortem, vel oxydationem sanguinis impediendo, vel oxygenium ejus absumendo, et an eo efficiat, ut arteriæ venoso cruore onustæ encephalon deprimant, adhuc disceptationi subest. Quidquid tamen sit, nihil impedit quominus caute et cum judi-

cio Hyoseyamum administremus. Id solummodo memorandum est, ab hoc remedio cerebrum et systema nervosum primitus excitari et hunc dein actum narcosis subsequi. Si itaque excitans ejus postuletur virtus, parca dosis sæpius repetita subveniet; caute vero largius porrectus pacantem, antispasmodicum, somniferum, præstabit effectum. Seminibus laudem contrahit virtus eorum anodyna, qua foliis multum excellent (SCHULTZ, REISINGER, BUCHNER).

U. Licet e virtute Hyoseyami abunde pateat, usum ejus cum multis plerisque narcoticis acribus communem esse debere: sanæ tamen rationi consentaneum est, ut unius quidem classis medicamina diversam etiam præbeant efficaciam, ita quidem, ut cuivis casui hoc commodius quadret aliudve, — id quod cum Hyoseyamo experientia probatum est. In multis ex. gr. animi perturbationibus, imprimis mania et melancholia (cum camphora), dementia puerperali; eo belladonnæ, opio aliisque anteit, quod somnum placidum citius conciliet ægroto, quin phantasmatis et illusionibus ille antea turbetur, et aliis incommodis ex opii usu oriundis. Pari consilio cæteris præfertur in multis spasmodicis et convulsivis adfectionibus (cum ipecacuanha, languore vero præsentem cum serpentaria), ubi e re est obtundere dolorem, spasmus resolvere et in universum, ubi a medente anodyna postulantur, quin tamen caput exinde prematur onere, nec nimis adstringatur alvus. Hinc in spasmis pectoris, colica, hysteria, hypochondriasi, et variis erethismi nervorum occasionibus Hyoseyami administratio successu coronatur. Nec non neurosis multis adcommodum remedium, etsi systematis sanguiferi consensuali vel idiopathica stipentur adfectione, ut: rheumatici et arthri-

tici dolores, prosopalgia, asthma et tussis spasmodica eum sputis cruentis, et alia bene multa. Odontalgia laborantes multi levamen acceperunt fimum Hyoseyami sugendo. Si membrana ventriculi mucosa justo irritabilior sit, vel etiam totus ventriculus spasmoneatatur, Hyoseyamus, præsertim cum tonicis, utilis est, quatenus spasmum solvendo energiam impertit, appetitum provocat, et ciborum favet concoctioni. Si vero stomachus jam nimie irritabilis sit, vel subacuta tentetur inflammatione, imprimis peritonitide præsentem, nocebunt narcotica, et hoc ipso Hyoseyamus; cito enim sitim, oris siccitatem, anxietatem magnam, imo vomitum sæpius creat. Sic etiam in hyperthrophia cordis abstinendum est a narcoticis, ne congestiones causent, vel etiam apoplexiæ inducant periculum. In cancro ventriculi nondum inveterato solatio est Hyoseyamus; ubi vero ulcera jam aperiantur et fungo totus luxuriat — dolorem intendit et vomitum ciet. In ileo et colica pictonum, colocynthidi et scammoniae nuptus, sæpe prodest, et tandem in renum, vesicæ urinariæ aliarumque mucosarum nimia irritabilitate subinde commendabilis est. Inter operationes oculorum aliquando instituendas Professor Eke Hyoseyamum cæteris præferre suadet, amplius enim quam belladonna pupillam dilatat, eamque diutius latam præstat. Fomenti forma folia superdata herniæ umbilicali incarceratæ suppetias tulerunt (Pohl, Prof. Mosq.); tumoribus emolliendis conveniunt, et doloribus mitigandis, imo indurationibus scirrhis aliquando radicitus sanandis apta feruntur. Inflammationi oculorum spasmodicæ eum successu opponebatur Hyoseyamus, iritidi (Schmidt), myosi aliisque. Incommoda doseos incongruæ aceto auferri dicuntur; potius tamen considerim in usum alcalium, ut

postremo ad vires refocillandas cardiaca in usum vocentur.

D. Pulveris foliorum grana duo, ad decem usque, dantur. Extracti forma aptior est, cujus grana tria ad decem omnino sufficiunt, sensim sensimque ad auctiores progrediendo doses. Laudatur etiam ejus tinctura a guttis quindecim ad drachmam usque sumenda. Neutiquam usui Hyosecyami aqua calcariae vel alcalia praemittenda sunt, quippe quae, narcoticam ejus destruendo vim, antidota Hyosecyami jure aestimantur.

INDIGO.

INDICUM PLIN.

Индиг.

Est faecula peculiaris e plantis: Indigofera Anil, Ind. tinctoria, Ind. argentea, Ind. disperma, fermentationis ope obtenta. Plantae illae in Javaveniunt, utraque India, Arabia, Aegypto, insulis Philippinis, Luconia, cujus Manilla est urbs principalis; in provinciis quoque australibus et septentrionalibus Hindostani, a vicesimo usque ad trigesimum gradum latitudinis, quibus Bengalia praest, crescunt, aequae ac in provincia Tinneveli dicta, Guatimala et Caraccas passim occurrunt. Florescentiae tempore falcibus resecantur, et in cistis idoneis, per strata collocatae, aqua infunduntur. Liquor fermentationem subiens, ab initio viridis, in cupreo-rubrum mutatur. Huic aqua calcariae additur, et tota miscela agitur, quo facto, liquor per orificium inferius in vas idoneum emittitur, et quieti exponitur, ut pigmentum purpureis resideat floccis. Tandem de-